

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ (07/06/2017)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

Στο δοθέν κείμενο ο ομιλητής πραγματεύεται το θέμα της επιστήμης, προσδιορίζοντας τη σημασία της και το χρέος των επιστημόνων στην ανθρωπότητα. Αρχικά, διαχωρίζει τη σημασία της επιστήμης που συνιστά γνώση και της τεχνολογίας που εστιάζει στην εξυπηρέτηση πρακτικών σκοπών. Στη συνέχεια, ο Γρ. Σκαλκέας εκφράζει τον προβληματισμό του για την ευεργετική επίδραση της τεχνολογίας στον άνθρωπο, επισημαίνοντας προβλήματα που ανέκυψαν, με κυριότερο την απομάκρυνσή του από τις ηθικόπνευματικές αξίες. Επιπρόσθετα, ο ομιλητής εστιάζει στον ιδιαίτερο ρόλο του επιστήμονα και στην ευθύνη που αναλαμβάνει για τον έλεγχο της επιστημονικής γνώσης και των επιτευγμάτων της, ωστόσο διαπιστώνει ότι σε αρκετές περιπτώσεις η εφαρμογή των επιστημονικών πορισμάτων ξέφυγαν από τον έλεγχό του. Καταληκτικά, θεωρεί την ηθική των επιστημόνων ως απαραίτητη προϋπόθεση για τον ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό της επιστήμης.

B1.

ΛΑΘΟΣ
ΛΑΘΟΣ
ΣΩΣΤΟ
ΣΩΣΤΟ
ΣΩΣΤΟ

B2.

α) Η παράγραφος αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων και πιο συγκεκριμένα:

1. με σύγκριση – αντίθεση κατά μέλη χωριστά, γιατί αντιπαραβάλλει την επιδίωξη της επιστήμης με αυτή της τεχνολογίας («... η επιστήμη παραμένει ... ενώ η τεχνολογία έχει ... πρακτικών αναγκών του ανθρώπου»), χαρακτηριστική λέξη: ενώ)

2. με αιτιολόγηση, γιατί αποδίδεται η επιδίωξη της επιστήμης και της τεχνολογίας ως η αιτία, για την οποία δεν ταυτίζονται («Επιστήμη, βέβαια, και τεχνολογία δεν ταυτίζονται, διότι...»), χαρακτηριστική λέξη: διότι)

3. με αίτιο – αποτέλεσμα, γιατί διευκρινίζεται η επιστήμη ως ο πλέον σημαντικός παράγοντας, χάρη στον οποίο ο άνθρωπος λαμβάνει τα μέσα, για να κατακτήσει τη γνώση και να αναπτύξει τους σκοπούς του («Η επιστήμη, ως αέναος αγώνας ... φωτίζει τον νου» και «η επιστήμη μπορεί να προσφέρει τα μέσα ... υψηλά ηθικά ιδανικά.»)

[**ΠΡΟΣΟΧΗ:** Η εκφώνηση της παρατήρησης ζητά από το μαθητή να εντοπίσει έναν από τους τρόπους ανάπτυξης της παραγράφου.]

β) βέβαια (1^η §): βεβαίωση, έμφαση

εάν (2^η §): όρος – προϋπόθεση

όμως (3^η §): αντίθεση

για τούτο (5^η §): αιτιολόγηση

δηλαδή (6^η §): επεξήγηση

B3.

α) αένας = αδιάκοπος, αδιάλειπτος, συνεχής
προσηλωμένη = αφοσιωμένη, συγκεντρωμένη
εγείρουν = ανασύρουν, προκαλούν, υποκινούν, αναμοχλεύουν
αλλοτριώνουν = αποξενώνουν, παρεμποδίζουν, παρακωλύουν, εκποιοούν
καταστρεπτικό = ολέθριο, επιζήμιο, βλαπτικό
β) συγκεκριμένο ≠ ακαθόριστο, αφηρημένο, γενικό
βελτίωσε ≠ χειροτέρευσε, επιδείνωσε
ευθύνη ≠ ανευθυνότητα, αμέλεια, αδιαφορία
υλική ≠ πνευματική
ελευθερία ≠ ανελευθερία, υποδούλωση, εξανδραποδισμός

B4.

α) Το ασύνδετο σχήμα, δηλαδή η έλλειψη συνδετικών λέξεων ή φράσεων, έχει ως αποτέλεσμα να επιταχύνεται ο ρυθμός, ενώ κλιμακώνονται οι έννοιες που συνδέονται. Σε αυτήν την περίπτωση ο λόγος αποκτά ταχύτητα, ζωντάνια και ομορφιά. Το ασύνδετο σχήμα συναντάται συχνά στη λογοτεχνία.

β) Με το ρητορικό ερώτημα, δηλαδή την ερώτηση που διατυπώνεται σε σχήμα λόγου κι όχι για να απαντηθεί, διότι η απάντηση είναι αυτονόητη ή περιττή και υποδηλώνεται ή υπονοείται με την ερώτηση, ο συγγραφέας επιδιώκει να προβληματίσει και να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη. Τέλος, με τον τρόπο αυτό καθίσταται το ύφος του κειμένου πιο παραστατικό και ζωντανό.

Γ1.

Α΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Ο ρόλος της επιστήμης στην αντιμετώπιση των σημαντικότερων σύγχρονων προβλημάτων

- ✓ Βελτίωση του βιοτικού επιπέδου (αύξηση μέσου όρου ζωής, ίαση ασθενειών, πρόληψη, πληθώρα αγαθών και βελτίωση της ποιότητάς τους, μείωση του μόχθου, καλύτερευση των συνθηκών εργασίας).
- ✓ Μείωση του κόστους παραγωγής, αγαθά για όλες τις κοινωνικές τάξεις, διεύρυνση της «μεσαίας τάξης».
- ✓ Διευκόλυνση επικοινωνίας ατόμων και λαών (Μ.Μ.Ε. και μέσα μαζικής μεταφοράς). Νέες επικοινωνιακές δυνατότητες, καλλιέργεια διεθνιστικού πνεύματος.
- ✓ Βελτίωση των μέσων διδασκαλίας και καλλιτεχνικής δημιουργίας λόγω της αύξησης των δυνατοτήτων προβολής της. Πνευματική ανάπτυξη και αισθητική καλλιέργεια.
- ✓ Συμβολή στην εδραίωση της κοινωνικής ομαλότητας και της δημοκρατίας (αμβλύνει τις κοινωνικές ανισότητες, κατοχυρώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενισχύει τη συνεργασία, βοηθά στην επίλυση κοινωνικών προβλημάτων, υποστηρίζει το Κράτος δικαίου, αφυπνίζει την κοινή γνώμη).
- ✓ Διεύρυνση των ορίων της ελευθερίας (η άγνοια και η αμάθεια καθιστούν τον άνθρωπο υποχείριο, ενώ η γνώση απελευθερώνει, διευρύνει τους ορίζοντες και δίνει τη δυνατότητα παρέμβασης στα κοινωνικοπολιτικά δρώμενα).
- ✓ Έλεγχος της φύσης και αξιοποίηση φυσικών δυνάμεων.

- ✓ Καλλιέργεια πνεύματος, κριτικής διάθεσης, φαντασίας, ορθολογισμού. Περιορισμός άγνοιας, απεγκλωβισμός από προλήψεις και δεισιδαιμονίες.

Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Τα ηθικά εφόδια του επιστήμονα που θα του επιτρέψουν να υπηρετήσει αυτόν τον στόχο

✓ Ο επιστήμονας πρέπει :

- να ασπάζεται το δόγμα η επιστήμη για τον άνθρωπο (ανθρωποκεντρικό περιεχόμενο επιστήμης), να έχει καθολική μόρφωση και ψυχική καλλιέργεια, ώστε να θέτει τις γνώσεις του στην υπηρεσία του ανθρώπου και να ασκεί το έργο του με υπευθυνότητα και αίσθημα κοινωνικής ευθύνης.
- να προωθεί το κοινό καλό και να υλοποιεί την καθολική βούληση. Για το σκοπό αυτό, χρειάζεται ο επιστήμονας να προσπαθεί να προβλέψει κάθε πιθανό κίνδυνο από τη μελλοντική χρήση ή κατάχρηση των επιστημονικών επιτευγμάτων.
- να έχει ευσυνειδησία, ηθικές αρχές, να είναι απαλλαγμένος από ιδιοτελείς σκοπούς, χρησιμοθηρία, σκοπιμότητες, να θυσιάζει το ατομικό συμφέρον.
- να δίνει προτεραιότητα στην επίλυση των καθημερινών και άμεσων προβλημάτων.
- να είναι πολιτικοποιημένος, απαλλαγμένος από φανατισμό και δογματισμό.
- να έχει αυτογνωσία για σωστή επιλογή στόχων που να ανταποκρίνεται στα προβλήματα της ζωής.
- να καλλιεργεί την αντίληψη της ισότητας ανάμεσα στους ανθρώπους και να αντιτίθεται στην εξυπηρέτηση ρατσιστικών και υπερεθνικιστικών επιδιώξεων.

Σημαντική είναι και η εκλαΐκευση της γνώσης, ώστε να συμβάλλει στην πνευματική καλλιέργεια της ανθρωπότητας, καθώς και η τεκμηριωμένη και ουσιαστική συζήτηση για τους ενδεχόμενους κινδύνους από τις επιστημονικές εξελίξεις που επιτρέπει στο κοινωνικό σύνολο και στην οργανωμένη πολιτεία να ελέγχει την επιστημονική έρευνα.